

A TÖRTÉNELMI IGAZSÁGTÉTEL BIZOTTSÁGÁNAK 2. SZ. NYILATKOZATA

Ez év tavaszán az 1956-os forradalom kivégzett vezetőinek hozzátartozói és börtönt járt résztvevői megalakították a Történelmi Igazságtétel Bizottságát. 1988. június 6-i első felhívásunkban azt a célt tűztük magunk elé, hogy a magyar társadalom minél szélesebb és hathatósabb támogatásával előmozdítsuk a magyarországi sztálinizmus egész 1947 utáni korszakában, tehát 1956 előtt csakúgy, mint 56 után elkövetett népellenes bűnök, törvénytelen-ségek és igazságtalanságok feltárását és lehető jóvátételét. Követeltük az élő és holt áldozatok erkölcsi, politikai és jogi rehabilitálását, a kivégzettek és meggyilkoltak emlékének megtisztítását, számukra méltó sírhely biztosítását s egy közös emlékmű állítását a sztálinizmus összes hazai áldozatának.

Ma már megállapítható, hogy felhívásunk, melynek szövegét számos külföldi lap és rádió is ismertette, jó pillanatban hangzott el, s nem maradt pusztába kiáltott szó:

- A megadott címekre és más módon is nagyon sok rokonszenvező, csatlakozó, vagy éppen munkát, segítséget is felajánló jelentkezés érkezett. Ujra kiderült, hogy széles rétegek évtizedek óta hordoznak magukban olyan sebeket és sérelmeket, melyekről mind- eddig nem tudtak vagy nem mertek beszélni, melyek jóvátételét eddig hiába várták, anélkül, hogy lemondtak volna róla.

- Június 16-án Nagy Imre és társai kivégzésének 30. évfordulóján több százan vettek részt - még hozzá nagyrészen fiatalok! - a temetői, majd a köztéri megemlékezéseken, amelyek az értelmetlen és durva rendőri beavatkozás eredményeként a vártnál is nagyobb nemzetközi visszhangot és szolidaritást váltottak ki.

- Ennek hatására Grósz Károly miniszterelnök amerikai útján ígéretet tett Nagy Imre és néhány társa hamvainak kiadására és eltemetésére.

- A kormányfő és az igazságügyi illetékesek nyilatkozata szerint már készül a jogszabály az 56-os elítéltek priuszának s ebből eredő joghátrányainak megszüntetéséről.

- Nyilatkozatok hangzottak el a történelmi kutatás nagyobb szabadságának, sőt, az 56-os események és dokumentumok elemzésének szükségességéről is.

Mindez azt mutatja, hogy a felhívásunkban felvetett kérdések nagyonis időszerűek, a hatalom számára is elháríthatatlanok, s

s megoldást követelnek. Annál inkább kell most már arra ügyelnünk, hogy ez ne félmegoldás legyen.

Mindenekelőtt úgy véljük, nem engedhető meg, hogy a temetlen holtak és hozzátartozóik esetében különbségeket tegyenek az ismert vezetők és a névtelen, egyszerű emberek között vagy egyéb szempontok szerint. A tisztességes temetés mindenkit megillet. A kivégzett és a börtönben meghalt áldozatok /pl. Losonczy Géza és Szigethy Attila/ ügyében a bizottság álláspontja ez:

1/ A hatóságok állítsák össze és hozzák nyilvánosságra az 1956 után politikai ügyben kivégzettek és az őrizetükben meghaltak teljes, országos érvényű névsorát.

2/ Jelöljék meg a sírokat mind a rákoskereszturi köztemető 301-es parcellájában, mind a vidéki temetőkben, ahol ugyancsak fekszenek kivégzettek.

3/ Tegyük lehetővé a hozzátartozóknak a holtak kétséget kizáró azonosítását, s kívánságukra a hamvak más nyughelyre való elszállítását.

4/ Mivel azonban igen sok áldozat hozzátartozói már nincsenek az élők sorában vagy nem kutathatók fel, s hivatalos, hatósági intézkedés valamennyiük méltó eltemetésére egyelőre nem várható, de nem is kívánatos, a bizottság azt tekinti a legméltóbb és legméltányosabb megoldásnak, hogy maradjon a jelenlegi rabtemető, a 301-es parcella - természetesen teljesen rendbehozva, besüppedt sírjait felhantolva és megjelölve - az áldozatok végső nyughelye. És ezt a közös sírhelyet jelöljük meg, amint ezt a nagyszerű Angyal István kívánta bucsulevelében, egy nagy kötömbbel. A bizottság magára vállalja, hogy a családok és hozzátartozók segítségével - és természetesen a hatóságok remélt, szükséges együttműködésével - mindezt előkészíti és lebonyolítja.

Más tekintetben is, úgy gondoljuk, a problémák eredményes felvetése után elérkezett az igazi munka ideje. Ez pedig megfoghatóbb szervezetet és programot kíván. Az előttünk álló feladatokat, célszerűnek látszik három részre osztani, magunkat és segítőtársainkat három csoportba szervezni:

I. Történeti szekció. Feladata az elmúlt négy évtized főbb fehér foltjainak, igazságtalanságainak feltérképezése, tisztázásuk elősegítése, adatok, események, történetek összegyűjtése, 56-os bibliográfia, kronológia, névlexikon szerkesztése, s akciók kezdeményezése /pl. egy tankönyv-revizió révén/ annak érdekében, hogy

20. századi történelmünk torz, sztálinista szellemű beállítása végre az iskolákban, az ismeretterjesztésben is érvényét veszítse, s a revidéált, újfajta felfogás ne maradjon a tudományos és értelmiségi elit "titka".

E munkában elsősorban a törvénytelen ségek elszennvedőire számítunk, mind az 56 előtti, mind az 56-os események résztvevőire és tanúira, továbbá történészekre, tanárookra, könyvtárosokra, levéltárosokra, helytörténeti kutatókra, adatgyűjtést és interjúk készítését vállaló fiatalokra, s mindazokra, akik az anyag feldolgozásában segíteni hajlandók. Fontosnak tartjuk az együttműködést és információcserét mindazokkal a csoportokkal és személyekkel, akik már korábban is végeztek ilyen jellegű kutatásokat.

II. Jogi szekció. Feladata a rehabilitációkkal kapcsolatos tevékenység; csoportos és egyéni jogsérelmek tisztázása; zaklatások, diszkriminációk elhárítása; jogi tanácsadás és segítségnyújtás. Ide elsősorban jogászok és joghallgatók, az ügyintézésben gyakorlott személyek jelentkezését várjuk.

III. Kegyeleti szekció. Feladata a kivégzettek méltó eltemetése és mozgalom indítása annak érdekében, hogy közös, nagy emlékmű állíttassék a sztálinizmus valamennyi magyar áldozatának.

A nemzetnek szüksége van a hazugságoktól megtisztított múlt-ra, a félelem nélküli jelenre, mert különben nem képes demokratikus, értelmes, mindenki számára vállalható jövőt teremteni.

Budapest, 1988. augusztus 23.

A TÖRTÉNELMI IGAZSÁGTÉTEL BIZOTTSÁGA

A bizottsággal az alábbi címeken lehet kapcsolatot teremteni:

Ghyczné Gyenes Judith, 1075 Bp. Wesselényi u. 2. tel. 423-459

Halda Aliz, 1121 Bp. Mártonhegyi út 22/d tel. 660-528

dr. Szilágyi Júlia, 1124 Bp. Thomán István u. 9/a tel. 858-257

dr. Zimányi Tibor, 1113 Bp. Szirmai István u. 37. tel. 662-096